

Leyla Baran

Mardin Artuklu University, leyla_brn@hotmail.com, Mardin-Turkey

Ülkü Güneş, Leyla Khorshid

Ege University, İzmir-Turkey

ulku.gunes@ege.edu.tr; khorshidleyla@gmail.com

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.4.4B0036		
ORCID ID	0000-0001-7881-8556	0000-0001-8104-5603	0000-0001-7101-9014
CORRESPONDING AUTHOR	Leyla Baran		

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ÖZYETERLİLİK DÜZEYLERİ İLE PSİKOMOTOR BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZ

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik düzeyleri ile intravenöz kateter yerleştirme psikomotor becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlanmıştır. Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışmanın verileri Kasım 2017 ve Ocak 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın evrenini bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören 2. sınıf öğrencileri (N=298), örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler oluşturmuştur (n=94). Verilerin toplanmasında "Birey Tanımlama Bilgi Formu", "Genel Özyeterlilik Ölçeği" ve "İntravenöz Kateter Yerleştirme İşlem Basamakları Kontrol Listesi" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin özyeterlilik düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve özyeterlilik düzeyleri ile intravenöz kateter yerleştirme psikomotor becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Çalışmada sadece bir psikomotor beceri değerlendirilmiştir. Bu nedenle, özyeterlilik ve psikomotor beceriler arasındaki ilişkiye odaklanan ve diğer psikomotor becerilerin de kullanıldığı ileri araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemşirelik Öğrencisi, İntravenöz Kateter, Özyeterlilik, Psikomotor Beceri

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' SELF-EFFICACY LEVELS AND PSYCHOMOTOR SKILLS

ABSTRACT

This study was planned to investigate the relationship between nursing students' self-efficacy levels and intravenous catheter placement psychomotor skills. The data of this descriptive study were collected between November 2017 and January 2018. The universe of the study was composed of 2nd grade students (N=298) studying at a nursing faculty, and the sample was students who agreed to participate in the study (n=94). "Individual Information Form", "General Self-Efficacy Scale" and "Intravenous Catheter Insertion Procedure Checklist" were used to collect the data. As a result of the study, it was determined that the self-efficacy levels of the students were moderate and there was no statistically significant relationship between the self-efficacy levels and the intravenous catheter placement psychomotor skills. Only one psychomotor skill was evaluated in the study. Therefore, further research is needed that focuses on the relationship between self-efficacy and psychomotor skills and other psychomotor skills are also used.

Keywords: Nursing, Nursing Student, Intravenous Catheter, Self-Efficacy, Psychomotor Skill

How to Cite:

Baran, L., Güneş, Ü. ve Khorshid, L., (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Özyeterlilik Düzeyleri İle Psikomotor Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Life Sciences (NWSALS), 15(4):55-63, DOI: 10.12739/NWSA.2020.15.4.4B0036.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Albert Bandura tarafından (1977) "Bilişsel Davranış Değişimi" kapsamında ileri sürülen öz etkililik-yeterlilik kavramı, bireyin belli bir performansı sergilemesi için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak gerçekleştirme kapasitesine ilişkin kendi öz yargısı ya da inancı olarak tanımlanmaktadır [1 ve 2]. Kişinin çevresinde olanlar üzerinde etkili olabilecek şekilde bir eylemi başlatıp, sonuç alıncaya kadar devam ettirebileceğine inancı olan özyeterlilik kavramı [3], "bir eylemin planlanması, gerekli becerilerin farkında olunması ve örgütlenmesi, zorluklarla birlikte elde edilecek kazançların gözden geçirilmesi sonucunda oluşan güdülenme düzeyi" gibi öğeleri içerir [4]. Negatif özyeterlilik inancı kişinin kendi bilinci ile davranmamasına ya da yapılan bir işin sonuçlanmadan bırakılmasına neden olurken; pozitif özyeterlilik inancı motivasyonu arttırır, yeni ve kolay olmayan görevlerle başa çıkabilmeyi sağlar ve çaba harcamayı isteklendirir [5]. Temel hemşirelik kavramları, becerileri ve teknikleri, hemşirelik eğitiminin temel öğelerini içerir. Hemşirelik eğitiminin amacı, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanda temel bilgi, beceri ve tutumları öğrenciye kazandırmak, bu kazanımların içselleştirilmesini ve davranış biçimine dönüştürülmesini sağlamaktır [6]. Bilişsel alan; düşünceye dayalı eğitsel hedeflerin sınıflanması, duyuşsal alan; insanın duygularını içeren davranışları, psikomotor alan; duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışması sonucu ortaya çıkan davranışları içerir [7].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Hemşirelik eğitimi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme alanlarını kapsar [8 ve 9]. Hemşirelik programında yaşamsal bulgular, ilaç tedavisi, hasta hijyeni ve intravenöz (IV) tedavi gibi psikomotor beceriler öğretilir [10]. Bu beceriler hemşirelik bakımının temelini oluşturur [11]. Hemşirelerin yetkin olması, yüksek kaliteli ve güvenilir bakım sağlaması beklendiği için beceri eğitimi önemlidir. Literatüre göre özyeterlilik öğrencilerin öğrenme ve motivasyonları üzerinde etkili bir belirleyicidir [1 ve 12]. Özyeterlilik, başarılı performansla ilgilidir ve öğrencilerdeki beceri gelişimi için teorik bir temel oluşturur. Bu durum da motivasyonun artmasını ve karmaşık durumlarda hasta bakımını sağlar [13 ve 14]. Literatürde, öğrencilerin özyeterlilik seviyeleri ile kendi yeteneklerini algılama, derslerde başarı ve akademik performans arasında pozitif bir ilişki olduğu belirtilmektedir [2, 15 ve 16]. Hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik seviyesi bilinirse; öğrencilere öğrenmelerini kolaylaştıracak yöntemler geliştirmeleri konusunda yardımcı olunabilir. Öğrencilerin eğitiminde yer alan eğitmenler, aynı zamanda da öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımları sağlanabilir. Kendi öğrenme sürecine bilişsel, motivasyonel ve davranışsal olarak aktif olarak katılan, düzenli bir şekilde çalışan öğrencilerin öğrenmelerinin kolaylaştığı, daha başarılı olduğu ve dolayısıyla özyeterlilik düzeylerinin de yüksek olduğu bilinmektedir [6]. Bandura'nın özyeterlilik teorisinin prensipleri göz önüne alındığında; hemşirelik öğrencileri yüksek özyeterliliğe sahip olurlarsa psikomotor beceri eğitiminde de iyi performans göstereceklerdir. Bu bilgiler doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik düzeyleri ile psikomotor beceri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla planlanan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM (MATERIALS AND METHODS)

Tanımlayıcı nitelikte planlanan bu gözlemsel çalışmanın evrenini bir kamu üniversitesinin hemşirelik fakültesinde öğrenim gören 2.

sınıf öğrencileri (N=298) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise Kasım 2017-Ocak 2018 tarihleri arasında evreni oluşturan öğrencilerden; sağlık meslek lisesi çıkışlı olmayan, ilk kez IV kateter yerleştirme işlemini gerçekleştiren ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler oluşturmuştur (n=94). Araştırmanın sınırlılıkları incelendiğinde; 116 öğrenci "Birey Bilgi Formu"nu imzalayarak katılmayı kabul etmiştir. Ancak bu öğrencilerden 22'sinin çalışmadan ayrılmak istemesi üzerine bu öğrenciler çalışma kapsamı dışına alınmıştır.

3.1. Veri Toplama Araçları (Data Collection Tools)

Veriler öğrencilere anket uygulama ve öğrencileri gözlem yoluyla toplanmıştır. Verilerin toplanmasında; "Birey Tanıcı Bilgi Formu", "Genel Özyeterlilik Ölçeği" ve "İntravenöz (IV) Kateter Yerleştirme İşlem Basamakları Kontrol Listesi" kullanılmıştır.

3.1.1. Birey Bilgi Formu-BBF (Individual Information Form)

Bu formda öğrencilerin yaşı, cinsiyeti sınıfı ve mezun oldukları lise ile ilgili sorular yer almaktadır.

3.1.2. Genel Özyeterlilik Ölçeği-GÖÖ (General Self-Efficacy Scale)

Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen ölçeğin [17], Türkiye'de Türkçeye geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yıldırım ve İlhan (2010) tarafından yapılmıştır [4]. Ölçek üç alt boyut ve 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçek alt boyutları ve bu alt boyutlara dahil olan maddeler aşağıdaki gibidir;

- Birinci alt boyut "Başlama": 2., 4., 5., 6., 7., 10., 11., 12. ve 17. maddeler (min-maks:9-45),
- İkinci alt boyut "Yılmama" : 3., 13., 14., 15. ve 16. maddeler (min-maks:5-25),
- Üçüncü alt boyut "Sürdürme Çabası-Israr": 1., 8. ve 9. maddeler (min-maks:3-15).

Genel Özyeterlilik Ölçeği 5'li likert tipi bir ölçektir. Her madde için; "5:beni çok iyi tanımlıyor", "4:beni iyi tanımlıyor", "3:kararsızım", "2:beni biraz tanımlıyor" ve "1:beni hiç tanımlamıyor" şıklarından biri işaretlenmelidir. Seçim yapılan her şık için 1 ile 5 arasında puan verilmektedir. Ölçekte 11 adet ters madde bulunmaktadır (2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 16 ve 17. maddeler) ve bu maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 85 ve minimum puan 17'dir. Puanın artması özyeterlilik inancının arttığı anlamına gelmektedir.

3.1.3. İntravenöz Kateter Yerleştirme İşlem Basamakları Kontrol Listesi (Intravenous Catheter Insertion Procedure Checklist)

Bu kontrol listesinde öğrencileri demonstrasyon öğretim yöntemi sonrasında değerlendirebilmek için literatür doğrultusunda hazırlanan 25 maddelik IV Kateter Yerleştirme işlem basamağı yer almaktadır [18 ve 19]. Öğrenciler, kontrol listesindeki her bir basamağı uygulama durumuna göre; "Yeterli: işlem basamağını doğru sırada ve eksiksiz olarak yaptı (4 puan)", "Orta derecede yeterli: basamağı yanlış sırada ya da eksik uyguladı (2 puan)" ve "Yetersiz: basamağı yanlış uyguladı ya da uygulamayı hiç yapamadı (0 puan)" şeklinde değerlendirilmiştir. Benzer çalışmada [20] kontrol listesindeki işlem basamaklarının tamamından alınan toplam puan, öğrencinin Psikomotor Beceri Puanı olarak kabul edilmiştir. Kontrol listesinden alınabilecek maksimum puan 100 ve minimum puan 0'dır.

3.2. Veri Toplama Yöntemi (Data Collection Method)

Derslerine devam eden öğrencilere sınıf ortamında araştırmanın amacı ve yöntemi anlatılarak çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden ve araştırmanın dahil olma kriterlerine uyan öğrenciler örnekleme dahil edilmiştir. Araştırmacılar tarafından çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere "IV Kateter Yerleştirme" ile ilgili teorik bilgi anlatılmıştır. Teorik bilgi anlatıldıktan sonra öğrenciler 12 kişilik gruplara atanarak mesleki beceri uygulama laboratuvarında her gruba ayrı ayrı "IV Kateter Yerleştirme" uygulaması demonstre edilmiştir. Her bir öğrencinin uygulamayı tekrar etmesi sağlanmıştır. Demonstrasyon sırasında öğrencilere "Birey Bilgi Formu" ve "Genel Özyeterlilik Ölçeği" uygulanmıştır. Son basamakta ise öğrenciler uygulamayı 2. defa tekrar ederken gözlem yoluyla "IV Kateter Yerleştirme İşlem Basamakları Kontrol Listesi" aracılığı ile öğrencilerin IV Kateter uygulaması maket üzerinde gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Öğrenciler, kontrol listesindeki her bir basamağı uygulama durumuna göre; yeterli, orta derecede yeterli ve yetersiz şeklinde değerlendirilmiştir. Kontrol listesindeki işlem basamaklarının tamamından alınan toplam puan, öğrencinin IV kateter yerleştirme işlemi için Psikomotor Beceri Puanını belirlenmiştir.

3.3. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi (Analysis and Evaluation of Data)

Çalışma verilerinin değerlendirilmesi The Package for Social Sciences (SPSS) 22.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Analiz için tanımlayıcı istatistiksel analizlerden ortalama, standart sapma, sayı, yüzde, ortanca, min ve maks değerlerden yararlanılmıştır. Normal dağılıma uyan veriler için parametrik testlerden Student's T Testi ve Varyans Analizi (ANOVA), normal dağılıma uymayanlarda ise parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır.

3.4. Araştırmanın Etik Yönü (Ethical Aspect of the Research)

Veri toplama aşamasında öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak yazılı olarak izin alınmıştır. Ayrıca araştırma için GÖÖ Türkçe Formu'nun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapan araştırmacılardan, uygulama yapılan üniversitenin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulları'ndan (21.04.2017 tarih, Protokol no:138-2017) ve uygulama yapılan üniversitenin ilgili dekanlığından yazılı olarak izin alınmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSION)

Araştırmaya katılan öğrencilerin %80.9'unun kadın ve 20-21 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Bu çalışmada, ilk defa IV kateter yerleştirme becerisi eğitimini alan öğrenciler araştırma örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın yapıldığı Hemşirelik Fakültesi'nde IV kateter yerleştirme gibi temel hemşirelik becerileri eğitimi, fakültenin üçüncü yarıyılında verilmektedir. Bu nedenle yaş ortalamasının genç bireylerden oluşması beklenen bir sonuçtur. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik uygulama becerilerini inceleyen diğer çalışmalarda da öğrencilerin yaş ortalamasının bu çalışma ile benzerlik gösterdiği görülmektedir [20, 21, 22 ve 23] Türkiye'de 2007 yılında yapılan yasal düzenlemeler ile erkeklere de hemşire olma hakkı tanınmış ve yükseköğrenim kurumlarına 2007-2008 yılı itibarıyla, kız öğrencilerin dışında erkek öğrenciler de kabul edilmeye başlanmıştır [24 ve 25]. Hemşirelik mesleğini tercih eden erkeklerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bununla beraber yine de ülkemizde ve dünyada hemşirelik, ağırlıklı olarak kadınların olduğu mesleklerden olmaya devam etmektedir [26]. Bu bilgiler doğrultusunda, araştırmanın

örnekleminin çoğunluğunun kadın öğrencilerden oluşması beklenen bir sonuçtur.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları
(Table 1. Distribution of students according to socio-demographic characteristics)

Sosyodemografik Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	76	80.9
Erkek	18	19.1
Yaş Grubu		
19 Yaş ve Altı	4	4.3
20-21	76	80.9
22-23	8	8.5
24 Yaş ve Üzeri	6	6.4
Toplam	94	100

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin GÖÖ "Başlama" puan ortalaması 36.47±5.66, GÖÖ "Yılmama" puan ortalaması 19.22±3.25, GÖÖ "Sürdürme" puan ortalaması 10.50±1.92, GÖÖ toplam puan ortalaması 66.19±9.23 ve Psikomotor Beceri puan ortalaması 75.36±7.49 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin Genel Özyeterlilik Ölçeği'nden alabilecekleri maksimum puanın 85 olduğu düşünüldüğünde; öğrenciler ortalamasının üzerinde bir genel özyeterlilik davranışı göstermektedir (Tablo 2). Özyeterlilik puanının yüksek olması hemşirelik eğitimi için önemlidir. Çünkü hemşirelik öğrencilerinin farklı stratejileri deneme, görevi tamamlamadaki azmi ve uygun hedefleri belirleme gibi özellikleri, öğrencilikten hemşireliğe geçişini kolaylaştırır [27]. Çalışma bulgularımıza benzer şekilde özyeterlilik düzeyinin incelendiği birçok çalışmada, hemşirelik öğrencilerinde özyeterlilik puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir [2, 20, 28, 29, 30, 31, 32, 33 ve 34]. Çalışma bulgularımızdan farklı olarak literatürde, hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik düzeylerinin ortalamasının altında olduğu çalışmalar da bulunmaktadır [35, 36 ve 37].

Tablo 2. Öğrencilerin genel özyeterlilik ölçeği ve psikomotor beceri puan ortalamaların dağılımı

(Table 2. The distribution of students' general self-efficacy scale and psychomotor skill score means)

	Madde Sayısı (Puan Aralığı)	X±SS	Min.-Maks.
GÖÖ Başlama Alt Boyutu	9 (9-45)	36.47±5.66	22-45
GÖÖ Yılmama Alt Boyutu	5 (5-25)	19.22±3.25	10-25
GÖÖ Sürdürme Alt Boyutu	3 (3-15)	10.50±1.92	6-15
GÖÖ Toplam Ortalaması	17 (17-85)	66.19±9.23	42-85
Psikomotor Beceri Puan Ortalaması	25 (0-100)	75.36±7.49	62-94

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel özyeterlilik düzeyi ile psikomotor becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). Aynı zamanda öğrencilerin genel özyeterlilik alt boyutları ile psikomotor becerileri arasında da anlamlı bir ilişki yoktur ($p>0.05$) (Tablo 3). Benzer şekilde Karabacak ve arkadaşlarının (2013) yapmış oldukları çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik düzeyleri ile psikomotor becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir [20]. Bulfone ve arkadaşlarının (2016) yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin özyeterlilik düzeyleri arttıkça, psikomotor becerileri uygularken yaşadıkları stresin azaldığı belirtilmiştir [38]. Roh ve Issenberg'in (2014) hemşirelik öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin kardiyopulmoner resüsitasyon uygulama becerileri ile özyeterlilikleri

arasında anlamlı ilişkinin olduğu ve öğrencilerin bilgi düzeyi arttıkça özyeterliliklerinin de arttığı belirtilmiştir [39]. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitiminde yaşamış oldukları stresin özyeterlilik düzeyleri üzerine etkisinin incelendiği farklı çalışmalar da yer almaktadır. Göğer ve Çevirme'nin (2019) yapmış oldukları çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin ortalamanın üzerinde özyeterlilik düzeyine sahip olduğu ve öğrencilerin özyeterlilik düzeyleri ile eğitim sürecinde yaşamış oldukları stres arasında zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır [28]. Varghese ve arkadaşlarının (2015) çalışmalarında öğrencilerin stres düzeyi ile özyeterlilik değişkeni arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ve öğrencilerde görülen yüksek stres düzeyinin özyeterlilik algısını azalttığı saptanmıştır [40]. Açıksöz ve arkadaşlarının (2016) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik algı düzeylerinin arttıkça klinik uygulamaya ilişkin kaygı düzeylerinin azaldığı saptanmıştır [29]. Duran ve arkadaşlarının (2017) çalışmalarında da hemşirelik öğrencilerinin kendilerine yönelik düşüncelerinin olumsuz olması, akademik başarılarını da olumsuz etkilediği tespitinde bulunmuşlar [41].

Tablo 3. Öğrencilerin genel özyeterlilik ölçeği ve psikomotor beceri puan ortalamalarının korelasyonu
(Table 3. Correlation of students' general self-efficacy scale and psychomotor skill scores)

		Başlama Alt Boyutu	Yılmama Alt Boyutu	Sürdürme Alt Boyutu	GÖÖ Toplam
Psikomotor Beceri Puanı	r	0.081	-0.032	0.090	0.057
	p	0.437	0.759	0.390	0.584

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Çalışma sonucunda öğrencilerin özyeterlilik düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu ve özyeterlilik düzeyleri ile psikomotor becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin özyeterlilik düzeylerinin ve özyeterlilik düzeylerini etkileyebilecek etmenlerin bilinmesi, öğrencilerin özyeterlilik düzeylerinin yükselmesini ve eğitimde uygulanabilecek yöntemlerin geliştirilmesini sağlayacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda öğrencilerin özyeterlilik düzeylerinin arttırılması için, eğitim veren kişiler tarafından desteklenmesi önemlidir. Öğretim elemanları; öğrencilerin olumlu yönlerini takdir etme, basitten karmaşığa doğru bir yol izleme ve karmaşık işlemleri parçalara bölme gibi eğitim yöntemlerini kullanarak öğrencilerin özyeterlilik düzeyinin geliştirilmesine katkıda bulunabilirler. Öğrencilerde özyeterlilik düzeyini ve psikomotor gelişimi etkileyen faktörlerin belirlenmesi de önemlidir. Bu nedenle, diğer özyeterlilik ve psikomotor becerilerin kullanıldığı ileri araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

SINIRLILIKLAR (LIMITATIONS)

Çalışma, ikinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin tek bir grubundan oluşan örneklem büyüklüğü ile sınırlandırılmıştır ve tek bir psikomotor beceri değerlendirilmiştir.

TEŞEKKÜR (ACKNOWLEDGMENTS)

Çalışmaya katılım sağlayan tüm öğrencilere teşekkür ederiz.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma, 02-05 Mayıs 2018 tarihleri arasında Burdur'da düzenlenen 1. International Health Science and Life Congress'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Zengin, N., (2007). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde Öz-Etkililik-Yeterlilik Algısı ve Klinik Uygulamada Yaşanılan Stresle İlişkisinin İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1):49-57.
- [2] Yiğitbaş, Ç. ve Yetkin, A., (2003). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Öz-etkililik-Yeterlilik Düzeyinin Değerlendirilmesi. *Celalbayar Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 7(1):6-13.
- [3] Bandura, A. and Ramachaudran, V.S., (1994). *Encyclopedia of Human Behavior*. New York: Academic Press, 4, pp:71-81.
- [4] Yıldırım, F. ve İlhan, İ.Ö., (2010). Genel Özyeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4):301-308.
- [5] Yılmaz, M., Gürçay, D. ve Ekici, G., (2007). Akademik Özyeterlilik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33):253-259.
- [6] Şen, H., (2012). Hemşirelikte Psikomotor Beceri Öğretiminde Rehber İlkeler: Kalp Masajı Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi:DEUHYO ED*, 5(4):180-184.
- [7] Moore, K.D., (2000). Öğretim Becerileri. (Çeviren: Nizamettin Kaya), Editör: E. Altıntaş, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 55-57.
- [8] Morgan, R., (2006). Using Clinical Skills Laboratories to Promote Theory-Practice Integration During First Practice Placement: An Irish Perspective. *Journal of Clinical Nursing*, 15(2):155-161. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2006.01237.x>.
- [9] Goldsmith, M., Stewart, L., and Ferguson, L., (2006). Peer Learning Partnership: An Innovative Strategy to Enhance Skill Acquisition in Nursing Students. *Nurse Education Today*, 26(2):123-130. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2005.08.001>.
- [10] Boxer, E. and Kluge, B., (2000). Essential Clinical Skills for Beginning Registered Nurses. *Nurse Education Today*, 20, pp:327-335. <https://doi.org/10.1054/nedt.1999.0415>.
- [11] Oermann, M.H., Kardong-Edgren, S.E., and Odom-Maryon, T., (2011). Effects of Monthly Practice on Nursing Students' CPR Psychomotor Skill Performance. *Resuscitation*, 82, pp:447-453. <https://doi.org/10.1016/j.resuscitation.2010.11.022>.
- [12] Zimmerman, B.J., (2000). Self-Efficacy: An Essential Motive to Learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25, pp:82-91. doi:10.1006/ceps.1999.1016.
- [13] Pike, T. and O'Donnell, V., (2010). The Impact of Clinical Simulation on Learner Self-Efficacy in Preregistration Nursing Education. *Nurse Education Today*, 30, pp:405-410. doi:10.1016/j.nedt.2009.09.013.
- [14] McConville, S.A. and Lane, A.M., (2006). Using On-line Video Clips to Enhance Self-Efficacy Toward Dealing with Difficult Situations among Nursing Students. *Nurse Education Today*, 26(3):200-208. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2005.09.024>.
- [15] Zulkosky, K., (2009). Self-Efficacy: A Concept Analysis. *In Nursing Forum*, 44(2):93-102. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6198.2009.00132.x>.

- [16] Lane, J., Lane, A.M., and Kyprianou, A., (2004). Self-Efficacy, Self-Esteem and Their Impact on Academic Performance. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 32(3):247-256.
- [17] Sherer, M., Maddux, J.E., Mercandante, B., Prentice-Dunn, S., Jacobs, B., and Rogers, R.W., (1982). The Self-Efficacy Scale: Construction and Validation. *Psychological Reports*, 51(2):663-671. <https://doi.org/10.2466/pr0.1982.51.2.663>.
- [18] Uzun, Ş., (2014). İntravenöz Sıvı Tedavisi. *Hemşirelik Esasları, Hemşirelik Bilim ve Sanatı*, (2):834-841. Editörler: Atabek Aştı, A. ve Karadağ, A. Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul.
- [19] Ay, F.A., (2012). İlaç Uygulamaları. *Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler*, ss:459-473. Editör: Ay, F.A. Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul.
- [20] Karabacak, Ü., Serbest, Ş., Kan Öntürk, Z., Eti Aslan, F., and Olgun, N., (2013). Relationship between Student Nurses' Self-Efficacy and Psychomotor Skills Competence. *International Journal of Nursing Practice*, 19(2):124-130. <https://doi.org/10.1111/ijn.12051>.
- [21] Lee, E. and Noh, H.K., (2016). The Effects of a Web-Based Nursing Process Documentation Program on Stress and Anxiety of Nursing Students in South Korea. *International Journal of Nursing Knowledge*, 27(1):35-42. <https://doi.org/10.1111/2047-3095.12072>.
- [22] Hakverdioğlu Yönt, G., Korhan, E.A., Erdemir, F., and Müller-Staub, M., (2014). Nursing Diagnoses Determined by First Year Students: A Vignette Study. *International Journal of Nursing Knowledge*, 25(1):39-42. <https://doi.org/10.1111/2047-3095.12007>.
- [23] Türk, G., Tuğrul, E., and Şahbaz, M., (2013). Determination of Nursing Diagnoses Used by Students in The First Clinical Practice. *International Journal of Nursing Knowledge*, 24(3):129-133. <https://doi.org/10.1111/j.2047-3095.2013.01243.x>.
- [24] Kaya, N., Turan, N. ve Öztürk, A., (2011). Türkiye'de Erkek Hemşire İmgesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1):16-30.
- [25] Çınar, N., Şahin, S., Sözer, C., Cevahir, R. ve Akburak, Ö., (2011). Erkek Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğini Tercih Nedenleri ve Öğrencilere göre Hastaların Tepkisi ve Sağlık Çalışanlarının Yaklaşımı. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 6(17):17-25.
- [26] Kavurmacı, M. ve Küçüköçlü, S., (2014). Erkekler Neden Hemşire Olmak İstiyor? *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(1):1-5.
- [27] George, L.E., Locasto, L.W., Pyo, K.A., and Cline, T.W., (2017). Effect of the Dedicated Education Unit on Nursing Student Self-Efficacy: A Quasi-Experimental Research Study. *Nurse Education in Practice*, (23):48-53. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.02.007>.
- [28] Göğer, S. ve Çevirme, A., (2019). Hemşirelik Öğrencilerinde Öz Yeterlik Düzeyinin Eğitim Stresi Üzerine Etkisi. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(4):306-312.
- [29] Açıksöz, S., Uzun, Ş. ve Arslan, F., (2016). Hemşirelik Öğrencilerinde Öz Yeterlilik Algısı ile Klinik Uygulamaya İlişkin Kaygı ve Stres Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gulhane Medical Journal*, 58, ss:129-35. doi: 10.5455/gulhane. 169643.

- [30] Dikmen, Y., Denat, Y., Başaran, H. ve Filiz, N.Y., (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Öz Etkililik-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Journal of Contemporary Medicine*, 6(3):206-13.
- [31] Priesack, A. and Alcock, J., (2015). Well-Being and Self-Efficacy in a Sample of Undergraduate Nurse Students: A Small Survey Study. *Nurse Education Today*, 35(5):e16-e20.
<https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.01.022>.
- [32] Çetinkaya, A., Özmen, D. ve Fadiloğlu, Ç., (2014). Geleceğin Sağlık Profesyonellerinin Öz-Etkililik-Yeterlik Düzeyleri ile Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(4):1045-1055.
- [33] Karadağ, E., Derya, A.Y. ve Ucuzal, M., (2011). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Öz Etkililik-Yeterlik Düzeyleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1):13-20.
- [34] Keskin, G.Ü. ve Orgun, F., (2006). Öğrencilerin Öz Etkililik-Yeterlilik Düzeyleri ile Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7(2):92-99.
- [35] Zhu, B., Chen, C.R., Shi, Z.Y., Liang, H.X., and Liu, B., (2016). Mediating Effect of Self-Efficacy in Relationship between Emotional Intelligence and Clinical Communication Competency of Nurses. *International Journal of Nursing Sciences*, 3(2):162-168.
<https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2016.04.003>.
- [36] Kassem, A.H., (2015). Bullying Behaviors and Self Efficacy among Nursing Students at Clinical Settings: Comparative Study. *Journal of Education and Practice*, 6(35):25-36.
- [37] Zhang, Z.J., Zhang, C.L., Zhang, X.G., Liu, X.M., Zhang, H., Wang, J., and Liu, S., (2015). Relationship between Self-Efficacy Beliefs and Achievement Motivation in Student Nurses. *Chinese Nursing Research*, 2(2-3):67-70.
<https://doi.org/10.1016/j.cnre.2015.06.001>.
- [38] Bulfone, G., Fida, R., Ghezzi, V., Macale, L., Sili, A., Alvaro, R., and Palese, A., (2016). Nursing Student Self-efficacy in Psychomotor Skills: Findings From a Validation, Longitudinal, and Correlational Study. *Nurse Educator*, 41(6):E1-E6.
doi: 10.1097/NNE.0000000000000285.
- [39] Roh, Y.S. and Issenberg, S.B., (2014). Association of Cardiopulmonary Resuscitation Psychomotor Skills with Knowledge and Self-Efficacy in Nursing Students. *International Journal of Nursing Practice*, 20(6):674-679.
<https://doi.org/10.1111/ijn.12212>.
- [40] Varghese, R., Norman, T.S., and Thavaraj, S., (2015). Perceived Stress and Self Efficacy among College Students: A Global Review. *International Journal of Human Resource Management and Research*, 5(3):15-24.
- [41] Duran, S., Karadaş, A. ve Kaynak, S., (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Olumsuz Otomatik Düşünceleri ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 6(2):30-37.